

Vlastný materiál

V dňoch 2. – 15. decembra 2018 sa v poľských Katoviciach uskutočnila 24. celosvetová klimatická konferencia - Konferencia strán Rámcového dohovoru (ďalej len „Dohovor“ alebo UNFCCC) Organizácie spojených národov (OSN) o zmene klímy (COP 24). Na tejto konferencii prebiehali súbežne okrem 24. konferencie zmluvných strán Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy aj 14. zasadnutie zmluvných strán Kjótskeho protokolu (CMP 14), 49. zasadnutie podporného orgánu pre vedecké a technologické poradenstvo (SBSTA 49), 49. zasadnutie podporného orgánu pre implementáciu (SBI 49), 7. pokračovanie prvého zasadnutia Ad hoc pracovnej skupiny pre Parížsku dohodu (APA 1-7). Zároveň sa konalo 3. pokračovanie 1. zasadnutia Konferencie strán slúžiacej ako stretnutie strán Parížskej dohody (CMA 1-3). Na konferencii sa zúčastnilo približne 14 000 delegátov a 8 000 pozorovateľov a predstaviteľov médií.

Konferencia zmluvných strán dohovoru (COP), konferencia zmluvných strán Kjótskeho protokolu (CMP) a konferencia strán slúžiaca ako stretnutie strán Parížskej dohody (CMA) sú najvyššími rozhodovacími orgánmi dohovoru, Kjótskeho protokolu a Parížskej dohody. Jednou z najdôležitejších úloh, ktoré plnia, je dojednávanie medzinárodných zmlúv pod dohovorom, posudzovanie a konečné prijímanie rozhodnutí na plnenie cieľov a záväzkov krajín podľa dohovoru, Kjótskeho protokolu a Parížskej dohody.

Konferencia v Katoviciach bola prelomovým stretnutím pre implementáciu Parížskej dohody a pre napĺňanie jej cieľov, s ambíciou obmedzenia zvyšovania globálnej teploty o 1,5 °C v porovnaní s predindustriálnou úrovňou. Cieľom konferencie bolo prijatie súboru pravidiel pre implementáciu Parížskej dohody tzv. „Rulebook“, ktoré potvrdili medzinárodný záväzok v boji proti zmene klímy.

Otváracieho ceremoniálu dňa 3. decembra 2018 sa zúčastnilo 40 hláv štátov (z toho 14 z Európskej únie). Na plenárnom zasadnutí sa aklamačným spôsobom prítomných lídrov prijala deklarácia *Solidarity and Just Transition Silesia Declaration*, ktorú napriek neúčasti na úrovni hlavy štátu resp. predsedu vlády podporila aj Slovenská republika.

V dňoch 11. – 12. decembra 2018 sa uskutočnil segment na vysokej úrovni, počas ktorého vystúpil s prejavom aj podpredseda vlády a minister životného prostredia Slovenskej republiky László Sólymos. Štátny tajomník ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky Norbert Kurilla reprezentoval Slovenskú republiku v moderovaných diskusných skupinách politickej časti Talanoa dialógu, ktoré mali za úlohu poskytnúť prehľad o smerovaní medzinárodného spoločenstva v plnení svojich záväzkov do roku 2020 a jednu z týchto diskusných skupín aj moderoval.

Konferencia sa skončila v sobotu 15. decembra 2018 v nočných hodinách prijatím rozhodnutia COP (dokument FCCC/COP/2018/L.27) a rozhodnutia CMA (dokument FCCC/PA/CMA/2018/L.4).

Vo svojich záveroch COP znovu potvrdil, že v kontexte globálnej odozvy na zmenu klímy musia všetky strany vynaložiť a odkomunikovať ambiciózne úsilie a rozhodol o postúpení 19 rozhodnutí na zváženie a prijatie na CMA 1-3. Prílohou týchto záverov sú jednotlivé rozhodnutia, ktoré spolu tvoria súbor implementačných pravidiel Parížskej dohody, ktorý bol prijatý na CMA 1-3 a dostal názov „Katowice Climate Package“ (Katovický klimatický balíček/KCP).

Katovický klimatický balíček obsahuje podrobné pravidlá a usmernenia pre implementáciu Parížskej dohody a pokrýva všetky kľúčové oblasti vrátane transparentnosti, financovania, technológií, mitigácie a adaptácie. Schválené rozhodnutia budú riadiť medzinárodnú spoluprácu všetkých signatárskych krajín Parížskej dohody a podporovať ich individuálne ambície.

KCP je prvým univerzálnym systémom pre strany, ktorý sleduje a hlási pokrok v opatreniach v oblasti klímy, a ktorý poskytuje flexibilitu tým krajinám, ktoré ju skutočne potrebujú. To bude inšpirovať všetky strany, aby priebežne zlepšovali svoje postupy a oznámili dosiahnutý pokrok v jasných a porovnateľných podmienkach.

Tematicky sa rokovania počas dvoch týždňov konferencie týkali najmä tém:

- Právne a inštitucionálne otázky
- Mitigácia - zmiernovanie zmeny klímy prostredníctvom znižovania emisií skleníkových plynov
- Mechanizmy
- Veda a výskum
- Pôda
- Adaptácia na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy
- Straty a škody spôsobené zmenou klímy
- Budovanie kapacít
- Technológie
- Financovanie v oblasti zmeny klímy a rozpočet
- Rámec transparentnosti a systém monitorovania, reportovania a verifikácie (MRV)
- Globálne hodnotenie
- Talanoa (Facilitačný) dialóg

Právne a inštitucionálne otázky

Skupina právnych expertov sa sústredila najmä na právne otázky súvisiace s prípravou a úspešným prijatím implementačného programu Parížskej dohody.

Jedným z hlavných bodov rokovaní v oblasti právnych a inštitucionálnych otázok bolo stanovenie základných pravidiel pre fungovanie Výboru pre jednoduchšiu implementáciu a presadzovanie dodržiavania Parížskej dohody (ďalej len „Výbor“), ktoré tvoria súčasť Pracovného programu Parížskej dohody. Išlo o menej kontroverznú tému, no aj v tomto prípade existovali nezhody medzi štátmi a skupinami štátov, ktorých odstraňovanie bolo náročné a kvôli ktorým rokovania trvali do neskorých nočných hodín. K výslednému zneniu predmetných pravidiel sa podarilo dospieť až v posledných dňoch zasadnutia COP 24. Najväčším problémom bolo zhodnúť sa na podnetoch, na základe ktorých by mal Výbor v prípade nedodržiavania Parížskej dohody právomoc začať konať, ako aj na výstupoch, ktoré by v prípade porušovania Parížskej dohody mohol Výbor prijať. Najmä rozvojové krajiny, pre ktoré je náročnejšie včas a úplne naplňať stanovené záväzky, nechceli ponechať Výboru príliš silné kompetencie. Na základe konečnej dohody medzi štátmi nezískal Výbor tak silné kompetencie, ako pôvodne požadovala Európska únia (EÚ), no výsledná podoba pravidiel pre fungovanie Výboru je v konečnom dôsledku prijateľným kompromisom.

Počas COP 22 v Maroku v roku 2016 poukázali niektoré štáty na sedem možných dodatočných otázok, ktoré súvisia s implementáciou Parížskej dohody, a ktoré neboli zaradené do agendy rokovaní. Počet týchto otázok sa počas 3. pokračovania 1. zasadnutia APA v máji 2017 v Bonne znížil na päť a tento počet sa do zasadnutia COP 24 nezmenil. Na COP 24 sa strany nakoniec dohodli na ďalšom procesnom postupe v súvislosti s týmito piatimi dodatočnými otázkami. Pokiaľ ide o usmernenie pre orgány finančného mechanizmu a usmernenie pre Fond najmenej rozvinutých krajín (LDCF) a Špeciálny fond pre zmenu klímy (SCCF), strany potvrdili, že Stály výbor pre financie (SCF), ako aj LDCF a SCCF slúžia Parížskej dohode a dohodli sa, že SCF pripraví usmernenie pre orgány finančného mechanizmu a pre LDCF a SCCF na posúdenie a prijatie CMA na jej druhom zasadnutí. V súvislosti s usmernením pre úpravu národne definovaných príspevkov sa strany dohodli, že o tejto problematike začnú rokovať na druhom zasadnutí CMA. Pokiaľ ide o podávanie informácií o poskytovaní verejných finančných zdrojov rozvojovým krajinám podľa článku 9 odseku 5 Parížskej dohody raz za dva roky, k tejto téme bolo prijaté rozhodnutie CMA, podľa ktorého majú rozvinuté krajiny začať podávať predmetné informácie v roku 2020. Rozhodnutie obsahuje aj typy informácií, ktoré majú byť podávané, pričom revízia týchto typov informácií by sa mala uskutočniť v roku 2023. Poslednou možnou dodatočnou otázkou bolo stanovenie nového kvantifikovaného finančného cieľa. Prijalo sa rozhodnutie CMA, podľa ktorého sa o novom celi začne diskutovať na treťom zasadnutí CMA.

Počas konferencie silnel tlak kancelárie Vysokého komisára OSN pre ľudské práva a ľudsko-právnych mimovládnych organizácií na začlenenie silnejšej ochrany ľudských práv do textu Pracovného programu Parížskej dohody. Ochrana ľudských práv tvorí jeden zo základných pilierov EÚ, preto EÚ začlenenie textu o ochrane ľudských práv do Pracovného programu Parížskej dohody podporovala. Na druhej strane bolo potrebné

prihliadať na štádium vyjednávania, v ktorom už nebolo možné navrhovať nové textové úpravy, keďže v danom štádiu sa vyjednávania zameriavali len na odstraňovanie rozdielov v už existujúcich možných textoch. Ľudské práva v konečnom dôsledku našli vyjadrenie v texte Pracovného programu Parížskej dohody len vo veľmi obmedzenej miere, pričom všeobecná a komplexná ochrana ľudských práv v Pracovnom programe Parížskej dohody chýba.

Mitigácia

Zmluvné strany diskutovali o pravidlách a usmerneniach, ako majú vyzeráť predkladané národne definované príspevky (NDCs), aby boli medzi sebou porovnateľné a aby bolo možné sledovať ich plnenie a pri nových NDCs aj dosiahnutý pokrok a zvýšenie ambície. Okrem týchto základných prvkov (features), ktoré majú predložené NDCs obsahovať, budú NDCs obsahovať aj sprievodné vysvetľujúce informácie (ICTU = information to facilitate clarity, transparency and understanding), čo uľahčí interpretáciu stanovených záväzkov. Druhým elementom týchto pravidiel sú pravidlá účtovania emisií skleníkových plynov ako aj ich záchyty. Tieto pravidlá musia zaručovať základné princípy, ako zabezpečenie environmentálnej integrity, transparentnosť, presnosť, úplnosť, porovnateľnosť a konzistentnosť údajov, a aj zákaz dvojitého započítavania. Zároveň musia byť účtovné usmernenia pre NDCs v súlade s účtovným usmerneniami pre inventúry emisií skleníkových plynov. Výsledkom rokovaní na COP 24 bolo prijatie týchto pravidiel.

V prvom týždni rokovaní sa diskutovalo o podobe jednotného registra pre predložené NDCs a o jeho funkcionalitách. Register predstavuje určitú databázu všetkých predložených NDCs a malo by byť v ňom umožnené vykonávať určité základné funkcionality: správa predložených NDCs, náhľad, čítanie a stiahnutie NDCs. Najväčším problémom počas diskusií bolo, či by mal byť tento register spojený s adaptačným registrom, kde sú nahlasované správy o adaptácii. Ako kompromis bolo navrhnuté, že register sa bude skladať z dvoch častí, jedna pre nahlasovanie NDCs a druhá na nahlasovanie správ o adaptácii. Aktuálne bude stále fungovať dočasný register a sekretariát UNFCCC má do júna 2019 pripraviť návrh nového funkčného registra, ktorý by mal následne tento dočasný register nahradiť.

V prvom týždni sa diskutovalo aj o spoločných časových rámcoch predkladaných NDCs. V súčasnosti majú predložené NDCs rôzne časové horizonty, najčastejšie sú to 5 a 10 ročné horizonty. Cieľom je, aby boli tieto horizonty zosúladené a zjednotené. Na rokovaniach sa diskutovalo len o 5 ročných a 10 ročných rámcoch, kde strany navrhovali aj alternatívy, kde by sa 10-ročný rámec rozdelil na 5-ročné rámce, resp. 5-ročný rámec by indikoval aj cieľ na 10 rokov. S finálnym kompromisom prišla Čína s tým, že sa spoločné rámce budú uplatňovať na predložené NDCs od roku 2031 a o spoločnom časovom rámci sa bude ďalej diskutovať na júnovom stretnutí podporných orgánov (SBI 50) v Bonne.

Mechanizmy

Diskusie o nových trhových a netrhových mechanizmoch pod článkom 6 Parížskej dohody prebiehali od prvých dní konferencie až do záverečných hodín posledného dňa

(sobota 15. decembra 2018) a boli postavené na predchádzajúcich rokovaníach, ktorých výsledkom boli neformálne dokumenty. Trhové mechanizmy pozostávajú z troch častí:

- obchodovanie s medzinárodne preveriteľnými mitigačnými výsledkami (ITMOs), čo sú v zásade uspokojené emisné kvóty, ktoré sa vytvorili v danej krajine po realizácii mitigačných opatrení (podobne ako priznané jednotky AAU pod Kjótskym protokolom);
- obchodovanie pod novým mechanizmom udržateľného rozvoja (SDM), ktorý je postavený na súčasnom mechanizme čistého rozvoja (CDM), kde sa v hostiteľskej krajine zrealizuje projekt, ktorý prinesie čistú úsporu emisií skleníkových plynov a na základe tohto výsledku vydá certifikačný orgán emisné kredity, ktoré je možné ďalej obchodovať na trhu;
- modalita pre netrhové mechanizmy, kde by malo byť vytvorené určité fórum, ktoré by informovalo všetky strany o nástrojoch, ktoré je možné využívať aj mimo trhových mechanizmov.

Aj keď sa všetky strany snažili o konštruktívne prístupy a COP predsedníctvo prichádzalo s novými kompromisnými návrhmi aj dvakrát za deň, navrhované pravidlá neprinášali dostatočné záruky, že vytvorené kredity budú zabezpečovať environmentálnu integritu, zabrániť dvojitému započítaniu a dvojitému použitiu. V poslednej fáze rokovaní niektoré delegácie (Brazília a EÚ) boli proti sebe tak ostro postavené, že bola obava o celkový výsledok konferencie. Konečným kompromisom bolo prijatie procedurálnych záverov pre trhové mechanizmy, aby sa nestratil pokrok dosiahnutý na COP 24 a bude sa o nich ďalej diskutovať s cieľom prijať dohodu na COP 25 v Čile.

Veda a výskum

Počas SBSTA 49 boli rokovania v bode agendy Výskum a systematické pozorovanie zamerané na prijatie správ Svetovej meteorologickej organizácie (WMO) a Špeciálnej správy medzivládneho panelu o zmene klímy (IPCC) o 1.5°C. Predsedovia skupiny predstavili návrh záverov COP. EÚ, ako aj ostatné krajiny, prezentovali pripomienky k jednotlivým častiam návrhu. Problematická časť pre rozvojové krajiny bol najmä nedostačujúci popis indikátorov klimatických zmien. K najspornejším bodom, ktoré vyplynuli z diskusie, patrili budúce financovanie výskumov na zlepšenie systematického pozorovania a spôsob spolupráce s WMO, Globálnym systémom pozorovania klímy, Svetovým výskumným programom klímy, Globálnym rámcom klimatických služieb a Výborom pre pozorovacie družice Zeme. Ďalšie diskusie prebiehali o rozsahu, v akom by mali byť prijaté závery dokumentu WMO „WMO Bulletin and State of the Global Climate Statement“. V týchto bodoch nakoniec krajiny našli konsenzus. Sporným bodom diskusií ostal len spôsob prijatia Špeciálnej správy IPCC o 1,5°C (ďalej len „správa IPCC“). Formulácia, aby správa IPCC bola len vzatá na vedomie, bola pre väčšinu krajín (s výnimkou arabskej skupiny, Ruska a USA) neakceptovateľná, keďže dáva dostatočne veľký priestor krajinám na ignorovanie správy IPCC. Keďže nedošlo ku kompromisu vo formulácii, bol bod programu o diskusii o správe IPCC presunutý na zasadnutie SBSTA 50.

Na stretnutiach zameraných na vedu a výskum počas COP 24 v Katoviciach bolo dokončené pripomienkovanie dokumentu k Dialógu o vede (Research dialogue), ktorý sa uskutoční v júni 2019 počas zasadnutia SBSTA. Do dokumentu bolo navrhnuté pridať prijatie správy IPCC a poďakovanie vedeckej komunite za významnú pomoc pri príprave tejto správy.

Pôda

Úvodom COP 24 sa konal workshop k poľnohospodárstvu, kde prezentovali zástupcovia 7 orgánov pôsobiach pod Dohovorom. Je zrejmé, že pomerne veľa aktivít sa odohráva v časti adaptácie a odolnosti voči nepriaznivým dôsledkom zmeny klímy. Výbor pre budovanie kapacít uviedol, že sa nezaobrá poľnohospodárstvom, avšak oznámil, že onedlho začne, keďže je o túto oblasť veľký záujem. Dve krajiny (Zambia a Ekvádor) prezentovali svoje skúsenosti ohľadom interakcie s orgánmi pod Dohovorom. Všetky príklady, ktoré na workshope odznali, dokazujú, že výmena vedomostí a expertná podpora sú výhodou pre miestne komunity. Sumárne možno zhodnotiť, že workshop ukázal, že už existuje veľké množstvo aktivít a iniciatív, ktoré sa zameriavajú na klímu a poľnohospodárstvo, predovšetkým na adaptáciu, malých podnikateľov a vidiecke komunity. Sekretariát UNFCCC vypracuje správu z workshopu, ktorá bude prediskutovaná v Bonne počas SBSTA 50 v roku 2019.

Na neformálnych rokovaníach ku tzv. „Koronivia joint work on agriculture“ prezentovalo zoskupenie G77 a Čína návrh záverov, pričom Nový Zéland navrhol, aby bolo do návrhu záverov začlenené usporiadanie ďalšieho workshopu na tému hospodárske zvieratá. EÚ, Nový Zéland, Švajčiarsko a Nórsko vyjadrili obavy z navrhovaného znenia textu G77 a Číny ohľadom dodatočnej práce pre Sekretariát UNFCCC k finančným mechanizmom. Množstvo neformálnych rokovaní počas COP 24 bolo zameraných na rozsah príručky pre Sekretariát UNFCCC k príprave správy z workshopu k poľnohospodárstvu. EÚ sa snažila nájsť kompromis s G77 a Čínou (hlavne s Africkými krajinami), ktoré chceli uviesť detailné informácie. Nakoniec sa krajinám nepodarilo dohodnúť o spôsobe prípravy správy, napriek tomu, že všetci ocenili informácie, ktoré odznali počas workshopu. G77 a Čína sa tiež vyjadrili, že potrebujú viac času na posúdenie návrhu na dodatočný workshop, ktorý navrhol Nový Zéland.

Nový Zéland navrhol začleniť do programu SBSTA 50 bod, ktorý by posunul diskusiu k dodatočnému workshopu financovanému Novým Zélandom a inými prispievateľmi. Kvôli absentujúcej dohode krajín bola téma uzavretá návrhom procedurálnych záverov.

Adaptácia na zmenu klímy

Rokovania v oblasti adaptácie na zmenu klímy prebiehali paralelne v dvoch blokoch. V prvom bloku sa vyjednávali adaptačné záležitosti týkajúce sa článku 7 Parížskej dohody a adaptačných častí rozhodnutia 1/CP.21, konkrétne usmernenie k správam o adaptácii, adaptácia pod rámcom transparentnosti, verejný adaptačný register, spojený mandát Adaptačného výboru a Expertnej skupiny pre najmenej rozvinuté krajiny. V druhom bloku sa postupne preberali klasické adaptačné témy ako národné adaptačné plány rozvojových krajín, pracovný program najmenej rozvinutých krajín, správa Adaptačného výboru a správa Výkonného výboru Varšavského medzinárodného mechanizmu pre oblasť strát a škôd spôsobených zmenou klímy.

Adaptačné záležitosti týkajúce sa článku 7 Parížskej dohody a rozhodnutia 1/CP.21

Ďalšie usmernenie k správam o adaptácii pod Parížskou dohodou

Podľa Parížskej dohody by mala každá strana, podľa potreby, predložiť a periodicky aktualizovať správu o adaptácii. Výsledkom rokovaní v Katoviciach je rozhodnutie určujúce účel, prvky, prepojenia, mechanizmus a flexibility správy o adaptácii. Účelom správy je zviditeľniť adaptáciu a jej vyváženosť s mitigáciou, posilniť adaptačné aktivity a podporu pre rozvojové krajiny, poskytnúť vstup do globálneho hodnotenia a zlepšiť porozumenie adaptačných potrieb a aktivít. V prílohe rozhodnutia sa nachádza zoznam prvkov, o ktorých je odporúčané poskytovať informácie. Adaptačný výbor v spolupráci s Medzivládny panelom pre zmenu klímy do roku 2022 vypracuje návrh doplňujúceho usmernenia k prvkom s dobrovoľným využitím. Čo sa týka prepojení, správa o adaptácii sa podáva ako komponent alebo v spojení s inými dokumentmi, napríklad s národnými adaptačnými plánmi, národne definovanými príspevkami alebo dvojročnými národnými správami. Správa o adaptácii nesmie dodatočne zaťažovať rozvojové krajiny, skupina najmenej rozvinutých krajín a malých ostrovných štátov môže uplatniť ďalšie flexibility. Zmluvné strany sa nesmú porovnávať podľa informácií, ktoré v správach poskytujú a správy nie sú predmetom hodnotenia.

Adaptácia pod rámcom transparentnosti

Záležitosti týkajúce sa adaptácie resp. správ o adaptácii môžu byť začlenené aj do dvojročných národných správ, podávané pod novým rámcom transparentnosti. Každá strana môže poskytovať informácie o dôsledkoch zmeny klímy, zraniteľnosti a adaptácii v súlade so spôsobmi, postupmi a usmerneniami, ktoré sa nachádzajú v prílohe rozhodnutia o rámci transparentnosti. Informácie sa môžu podávať k nasledujúcim témam: národné podmienky, inštitucionálny a legislatívny rámec, dôsledky zmeny klímy, riziká a zraniteľnosť, adaptačné priority a prekážky, adaptačné stratégie, politiky, plány, ciele a aktivity, pokrok v implementácii, monitorovanie a hodnotenie adaptačných aktivít, informácia o stratách a škodách spôsobené zmenou klímy, spolupráca, dobré príklady z praxe, skúsenosti a doplňujúce informácie.

Spojený mandát Adaptačného výboru a Expertnej skupiny pre najmenej rozvinuté krajiny

Adaptačný výbor v spolupráci s Expertnou skupinou pre najmenej rozvinuté krajiny ukončil svoju úlohu vyplývajúcu z rozhodnutia 1/CP.21 (§ 41, 42 a 45) a predložil odporúčania pre: zlepšenie inštitucionálneho usporiadania adaptačných záležitostí pod dohovorom a Parížskou dohodou, spôsoby uznávania adaptačného úsilia rozvojových krajín, metodiky pre hodnotenie adaptačných potrieb, metodiky uľahčujúce mobilizáciu podpory pre adaptáciu v rozvojových krajinách. Odporúčania sa počas vyjednávania upravili a doplnili. Súčasné poznatky nie sú dostatočné pre riešenie posledného mandátu – metodík pre hodnotenie primeranosti a efektívnosti adaptácie a podpory. Preto je potrebné pokračovať v práci na technickej úrovni a skúmať medzery, výzvy a možnosti v tejto oblasti.

Verejný adaptačný register

Zmluvné strany sa zhodli na všeobecných spôsoboch a postupoch prevádzkovania a používania verejného adaptačného registra, zakotveného v ods. 12 čl. 7 Parížskej dohody. Register bude prevádzkovaný sekretariátom, portál sa bude skladať z dvoch častí venované národným definovaným príspevkom a správam o adaptácii. Správy o adaptácii budú prezentované na samostatnej web stránke, v tabuľkovom formáte poskytujúci informácie o zmluvnej strane (názov krajiny, názov dokumentu, typ, odkazy na príslušné dokumenty, verzie, štatút, jazyk a dátum podania). Webová stránka má byť ľahko ovládateľná a uvádzať informácie v šiestich oficiálnych jazykoch OSN. Za podanie správ a ich aktualizáciu budú zodpovedné národné kontaktné body.

Ďalšie adaptačné témy

Národné adaptačné plány rozvojových krajín

Strany uznali pokrok mnohých rozvojových krajín v procese vypracovávania a implementácie národných adaptačných plánov, ktoré prispievajú k zlepšeniu adaptačnej schopnosti, zvyšovaniu odolnosti a znižovaniu zraniteľnosti týchto krajín na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy. Expertná skupina najmenej rozvinutých krajín má do 51. zasadnutia podporných orgánov UNFCCC (2019) posúdiť medzery a potreby vo vypracovávaní a implementovaní národných adaptačných plánov a predložiť odporúčania pre riešenie identifikovaných problémov. Adaptačný výbor má takisto skúmať medzery a potreby. Podporný orgán pre implementáciu na jeho 55. zasadnutí (2021) má určiť kroky a aktivity potrebné pre hodnotenie procesu vypracovávania a implementácie národných adaptačných plánov. Výsledky hodnotiaceho procesu by mali tvoriť podklad pre globálne hodnotenie.

Pracovný program najmenej rozvinutých krajín

Pracovný plán Expertnej skupiny pre najmenej rozvinuté krajiny bol doplnený o nasledujúce úlohy: posilňovanie existujúcich a založenie nových kontaktných bodov pre efektívnu implementáciu rámcového Dohovoru, Kjótskeho protokolu a Parížskej dohody v najmenej rozvinutých krajinách, poskytovanie školení rôzneho typu pre vyjednáčov z najmenej rozvinutých krajín, podpora vypracovania a implementácie národných adaptačných plánov a iných adaptačných stratégií v predmetných krajinách, podpora prípravy a implementácie národne definovaných príspevkov, pokračovanie vo zvyšovaní verejného

povedomia o problematike zmeny klímy, rozvoj a transfer technológií, zabezpečenie budovania kapacít meteorologických a hydrologických služieb a pre reportovanie pod rámcom transparentnosti.

Správa Adaptačného výboru

Správa Adaptačného výboru obsahuje niekoľko odporúčaní a ustanovuje flexibilný pracovný plán výboru na roky 2019 a 2021. Zmluvné strany by mali postupne posilňovať adaptačné plánovanie, rešpektujúc prepojenia medzi Agendou 2030, zohľadňovať mitigačné účinky adaptačných aktivít a adaptácia by mala byť postupne zapracovaná do rozvojového plánovania. Adaptačné plánovanie by malo vychádzať z dlhodobého cieľa, malo by byť flexibilné, robustné, predchádzať nedostatočnej adaptácii a nadviazať na najnovšie výsledky vedy a výskumu. Pod adaptačným plánovaním predstavujeme rôzne prístupy ako komunitné plánovanie, ekosystémové prístupy, ekonomická diverzifikácia a prístupy založené na hodnotení rizík. Problematika výberu indikátorov, monitorovania a hodnotenia adaptačných aktivít sa javí stále aktuálnejšou témou. Tam, kde je možné a vhodné, by mali zmluvné strany posilniť prepojenia medzi indikátormi Agendy 2030, Sendaiského rámca a ostatných klimatických indikátorov.

Straty a škody spôsobené zmenou klímy

Správa Výkonného výboru Varšavského medzinárodného mechanizmu pre oblasť strát a škôd spôsobené zmenou klímy

Tohtoročnou hlavnou témou v oblasti strát a škôd bola problematika premiestňovania obyvateľov území ohrozených nepriaznivými dôsledkami zmeny klímy. Špeciálna pracovná skupina výkonného výboru pripravila odporúčania k odvráteniu, minimalizácii a riešeniu premiestňovania obyvateľov, nachádzajú sa v prílohe príslušného rozhodnutia. V roku 2019 sa uskutoční hodnotenie Varšavského medzinárodného mechanizmu pre oblasť strát a škôd spôsobené zmenou klímy, preto podporné orgány UNFCCC na ich 50. zasadnutí dokončia pravidlá pre vykonanie hodnotenia. Pravidlá by mali vychádzať z technickej správy, ktorú pripraví Výkonný výbor na základe podaní zmluvných strán.

Budovanie kapacít

Parížsky výbor pre budovanie kapacít sa v roku 2019 bude venovať aktivitám v oblasti budovania kapacít pre implementáciu NDCs v kontexte Parížskej dohody. V niekoľkých rozhodnutiach Katovického klimatického balíčka je zdôraznené, že budovanie kapacít rozvojových krajín bude v nadchádzajúcim období kľúčové. Venovať sa treba najmä tým krajinám, ktoré majú najnižšiu kapacitu čo sa týka schopností alebo zdrojov, alebo sú najzraniteľnejšie na negatívne dôsledky zmeny klímy. Na ďalšom zasadnutí CMA sa prijme rozhodnutie o inštitucionálnom usporiadaní pre budovanie kapacít.

Technológie

Vývoj a transfer technológií je jedným z kľúčových prvkov pre dosiahnutie ambiciózných cieľov Parížskej dohody. Počas COP 24 pokračovala príprava technologického rámca ako súčasť súboru pravidiel pre implementáciu Parížskej dohody.

V oblasti technologického mechanizmu pre Parížsku dohodu sa dohodli mnohé nové alebo modifikované postupy a procedúry práce. Výkonný výbor pre technológie (TEC) a Klimatické technologické centrum a sieť (CTCN) musia zapracovať novú metodiku práce do celej technologickej siete a príslušných pracovných programov. Všetky plánovacie a riadiace komponenty musia obsahovať aj spôsoby a metódy monitorovania a vyhodnocovania efektívnosti ich aktivít. O výsledkoch tejto prípravno-plánovacej etapy musia TEC a CTCN informovať COP vo svojej spoločnej správe v roku 2019. V budúcnosti musia obe organizácie o svojej činnosti informovať v pravidelných správach nielen COP, ale aj CMA. Bolo dohodnuté, že ďalšie hodnotenie efektívnosti technologického mechanizmu bude iniciované na zasadaní CMA 4 (november 2021) s cieľom ukončiť ho pred CMA 5, pričom výsledky budú použité ako jeden zo vstupov pre rozhodnutie o Globálnom hodnotení.

S ohľadom na zložité rokovania a napätý program neboli diskutované otázky Poznaňského strategického programu technologického transferu. Celý bod programu bol presunutý na rokovanie SBI 50 v júni 2019.

Najťažšou témou boli vzťahy a spolupráca medzi technologickým mechanizmom a finančným mechanizmom Parížskej dohody. Cieľom všetkých strán bolo dosiahnuť pokrok v spolupráci, maximalizovať efektívnosť inštitúcií a dosiahnutých prínosov z realizovaných projektov a aktivít, ako aj zrýchlenie realizovaných opatrení ako reakciu na ostatnú správu vedeckého panelu IPCC. S ohľadom na rozdielne názory a nemožnosť nájsť kompromis COP 24 rozhodol, že diskusie budú pokračovať a zúčastnené strany sa pokúsia nájsť riešenie na COP 26. Bolo tiež dohodnuté, že budú naďalej prebiehať prípravy rozhodnutia najneskôr na rokovaní SBI 53 (november 2020), ktoré by mohli byť v prípade úspechu prijaté na COP 25, čím by sa značne zjednodušilo konečné rozhodnutie na nasledujúcom rokovaní zúčastnených strán.

Financovanie v oblasti zmeny klímy

Problematika klimatického financovania patrila aj na COP24/CMP14/CMA1-3 k najkomplexnejším a najnáročnejším z pohľadu negociácií, keďže klimatické financovanie tvorí jeden zo základných pilierov multilaterálneho rámca globálnej politiky zmeny klímy. Témy klimatického financovania boli zoskupené do dvoch hlavných okruhov, podľa toho či tvorili súčasť implementačného balíka Parížskej dohody alebo nie.

Ku kľúčovým témam klimatického financovania ako súčasťou KCP je možné zaradiť reportovacie povinnosti podľa článkov 9.5 a 9.7 Parížskej dohody a problematiku Adaptačného fondu. K témam, ktoré neboli priamou súčasťou KCP patrí Tretí bienálny ministerský dialóg ku klimatickému financovaniu, dlhodobé klimatické financovanie

a problematika nového globálneho cieľa mobilizovaných finančných prostriedkov pre adresovanie zmeny klímy.

Reportovanie

Pre efektívnu implementáciu Parížskej dohody je nevyhnutné aj zabezpečenie transparentnosti v klimatickom financovaní, teda v tom, ako si krajiny plnia svoje finančné záväzky. Ústredným prvkom tejto transparentnosti je to, ktoré krajiny a ako pravidelne podávajú správy o príslušných finančných tokoch. Podľa požiadaviek Parížskej dohody budú rozvinuté krajiny povinne, a iné subjekty ochotné tak urobiť, každé dva roky informovať o odhadoch budúceho klimatického financovania poskytovaného z ich verejných zdrojov pre potreby rozvojových krajín (čl. 9.5 Parížskej dohody – ex ante reporting) a každé dva roky podajú správu o verejných finančných zdrojoch, ktoré už boli poskytnuté rozvojovým krajinám (č. 9.7 Parížskej dohody – ex post reporting).

Vychádzajúc z tejto dikcie a v porovnaní s doteraz platnými pravidlami sú podľa schválených nových pravidiel rozvinuté krajiny povinné podávať správy o svojich predpokladaných ako aj uskutočnených finančných príspevkoch rozvojovým krajinám podrobnejšie. Táto podrobnosť umožňuje jasnejšie informácie o objemoch predpokladaných a poskytovaných finančných príspevkov, ale aj štruktúrované detailnejšie informácie charakterizujúce parametrickú a procesnú stránku financovania. Napríklad pre sektory financovania (akým je napr. energetika) sa vytvárajú kategórie podsektorov, čo umožní zúčastneným stranám ľahšie analyzovať údaje o financovaní skutočne určenom pre intervencie v oblasti zmeny klímy (napr. odlíšiť a vylúčiť z reportovania o klimatickom financovaní finančné toky smerujúce do podpory fosílnych palív). Typy finančných nástrojov, ktoré môžu krajiny vykazovať, sú rozšírené tak, aby zahŕňali investície z verejných a súkromných zdrojov, záruky a poistenie spolu s grantmi, komerčnými pôžičkami a pôžičkami na zvýhodnenom základe, vlastný kapitál, takže nové kategórie zvyšujú transparentnosť podmienok financovania. Informácie o geografickom alokovaní finančných prostriedkov do klimatických projektov, o sektoroch pokrytých financovaním, o tom či sú prostriedky určené na mitigáciu, adaptáciu alebo na iné činnosti, kritériá hodnotenia, či sú zdroje financovania nové a dodatočné k existujúcim finančným prostriedkom, ako aj informácie o mobilizovaných súkromných finančných prostriedkoch umožnia napríklad aj aktívnejšiu intervenčnú štátnu politiku pre prípad, že nástroje finančného rizika zlyhajú v prípade financovania klimatických projektov.

Od krajín, ktoré sú finančnými prispievateľmi sa tiež žiada, aby vysvetlili, ako časom zvyšujú svoje úsilie v oblasti klimatického financovania. Napriek tomu niektoré dôležité ustanovenia zostávajú nepovinné a budú si vyžadovať nepretržité skúmanie, aby sa rozvojovým krajinám podávali správy o poskytovaných finančných prostriedkoch spravodlivým a spoľahlivým spôsobom.

Spolu s reportovaním krajín ako finančných prispievateľov je v rámci pravidiel vytvorený aj rámec, ktorý môžu rozvojové krajiny použiť na podávanie správ o financovaní, ktoré dostali, ako aj o ich budúcich potrebách. To môže pomôcť podnietiť ďalšiu podporu

prezentovaním úspešných príbehov a poskytnutím podrobnejších informácií o druhoch podpory, ktoré sa ukážu ako najužitočnejšie.

Bola dosiahnutá dohoda o viacerých procesoch vrátane pokračujúcich dialógov na úrovni ministrov o financovaní opatrení na boj proti zmene klímy, ktoré poskytujú krajinám priestor na diskusiu o pokroku, nedostatkoch a o určení ďalších krokov potrebných na zabezpečenie financovania opatrení v oblasti boja proti zmene klímy.

Budúca finančná komunikácia a reportovanie vstúpia do procesu Globálneho hodnotenia. Dôležité teda je, že zoznam pravidiel umožňuje sledovať pokrok dosiahnutý pri plnení záväzkov týkajúcich sa klimatického financovania a úsilie zosúladiť všetky finančné toky - verejné, súkromné, domáce a medzinárodné - s cieľmi v oblasti klímy.

Adaptačný fond

Na COP 23 v roku 2017 bola dosiahnutá dohoda o tom, že Adaptačný fond (AF) bude slúžiť aj pod Parížskou dohodou. Na COP 24 popri nových prísľuboch príspevkov do AF sa krajiny nakoniec dohodli na pláne presunu AF z režimu Kjótskeho protokolu do režimu Parížskej dohody. Dohodli sa, že AF bude dostávať podiel z výnosov z nového mechanizmu trhu s uhlíkom, ktorý sa vyjednáva v rámci Parížskej dohody (táto časť bola odložená na nasledujúci COP 25 po tom, čo krajiny nedosiahli konsenzus). Ak bude tento mechanizmus financovania dobre navrhnutý, okrem dobrovoľných príspevkov by sa zabezpečil aj udržateľný zdroj príjmov, aby AF mohol pokračovať vo svojej dôležitej práci poskytovaním grantov zraniteľným krajinám na adaptačné projekty. Až do spustenia nového trhového mechanizmu však bude AF viazaný aj na Kjótsky protokol.

Tretí bienálny Ministerský dialóg ku klimatickému financovaniu

Počas COP 24 sa 10. decembra 2018 uskutočnil dialóg vládnych predstaviteľov na vysokej úrovni o klimatickom financovaní klímy. V rámci dialógu sa zdôraznil pokrok a pretrvávajúce prekážky pri prenose potrieb financovania klímy do aktivít a posilnenie prístupu rozvojových krajín k financovaniu klímy a zdôraznila naliehavá potreba zvýšiť mobilizáciu financovania opatrení na boj proti zmene klímy, a to aj prostredníctvom väčšej angažovanosti súkromného sektora, finančných prostriedkov na adaptáciu a potreba zosúladenia finančných tokov s cieľmi Parížskej dohody a cieľmi OSN pre udržateľný rozvoj. Ministerský dialóg potvrdil niekoľko nevyhnutných predpokladov pre inklúziu klimatického financovania do národných klimatických stratégií: jasné a predvídateľné zdroje; finančné nástroje, ktoré umožňujú usmerňovanie finančných tokov; a jasné kritériá oprávnenosti projektov pre financovanie z určených zdrojov. Úspech klimatického financovania v konkrétnej krajine sa pritom bude opierať o také piliere, akými sú plnenie záväzkov, skúmanie inovatívnych financií a demonštrovanie súdržnosti politík v oblasti zmeny klímy naprieč hospodárskymi sektormi; v dlhodobejšom horizonte o ekonomickú transformáciu a posun od prírastkového modelu ku transformačnej adaptácii. Zabezpečenie prísunu finančných prostriedkov do rozvojových krajín vyžaduje silné inštitúcie a právne a politické rámce. Na druhej strane, rozvojové krajiny očakávajú zjednodušenie postupov akreditácie

finančných inštitúcií a odstránenie prekážok, ktorým tieto krajiny často čelia (napr. odmietnutie projektov z politických dôvodov).

Dlhodobé klimatické financovanie

Vo všeobecnosti existuje zhoda na nevyhnutnosti financovania mitigačných aj adaptačných intervencií, čo je prístup, ktorý tvorcovia politik a aj finančné regulačné orgány podporujú, pretože považujú hrozbu finančného vylúčenia (t.j. zlej dostupnosti finančných služieb) a nepriaznivých dôsledkov zmeny klímy za jedny z hlavných prekážok finančnej stability.

Budúcnosť planéty nezávisí iba od finančných prostriedkov poskytovaných vládami, ale závisí od zosúladenia všetkých finančných aktivít do oblastí s nízkou úrovňou emisií uhlíka. Preto COP 24 zopakoval článok 2 ods. 2 písm. c) Parížskej dohody tým, že vyzval krajiny, aby brali do úvahy cieľ posilniť celosvetovú reakciu na hrozbu zmeny klímy a to aj tým, že finančné toky budú v súlade s cestou smerom k nízkym emisiám skleníkových plynov a adresujú klimatické zmeny. V praxi to znamená, že okrem verejných klimatických finančných prostriedkov je potrebné presunúť postupne všetky globálne privátne finančné toky do činností s nízkymi emisiami skleníkových plynov, a teda aj upustiť od finančnej podpory využívania fosílnych palív.

Zelený klimatický fond (GCF) je relatívne nový globálny fond (zriadený v roku 2010) a vytvorený na podporu úsilia rozvojových krajín reagovať na výzvy zmeny klímy. GCF má pomáhať rozvojovým krajinám aj obmedzovať alebo znižovať emisie skleníkových plynov a aj prispôbovať sa zmene klímy. Usiluje sa o presadzovanie rozvoja s nízkymi emisiami a vysokou odolnosťou voči zmene klímy. Kľúčovými úlohami v nasledujúcich rokoch, ale aj v dlhodobej perspektíve je zvýšenie klimatického financovania prostredníctvom GCF ako aj presun zdrojov do nízkouhlíkových aktivít v celom hospodárstve. V roku 2019 prebehne prvé doplnenie GCF, Nemecko a Nórsko už potvrdili, že zdvojnásobia pôvodné príspevky z roku 2014. Počas rokovaní Rusko oznámilo, že po prvýkrát prispeje k GCF, hoci sumu ešte nepotvrdilo.

COP 24 taktiež potvrdil, že budú poskytnuté usmernenia subjektom povereným prevádzkovaním finančného mechanizmu Dohovoru UNFCCC o politikách, programových prioritách a kritériách oprávnenosti súvisiacich s Parížskou dohodou, taktiež požiadal Globálny fond pre životné prostredie (GEF) ako operačnú entitu finančného mechanizmu, UNFCCC, aby podporoval rozvojové krajiny pri príprave ich prvej a následných dvojročných správ o transparentnosti, a to o.i. prostredníctvom racionalizácie príslušných procesov. COP 24 potvrdil aj to, že SCF, LDCF a SCCF musia slúžiť Parížskej dohode.

Napriek tomu, že počas COP 24 niektoré krajiny deklarovali nové finančné prísľuby, bolo ale určitým sklamaním, že viacero krajín, od ktorých to bolo možné očakávať, tak zatiaľ neurobili, a teda celkové sľuby nedosahovali mieru potrebnú na to, aby sa uskutočnili skutočne ambiciózne kroky v súlade s tým, čo vyplýva z najnovších vedeckých poznatkov.

Nový cieľ kolektívnej mobilizácie klimatických finančných prostriedkov

V rámci COP 24 sa oficiálne uskutočnila prezentácia tretieho bienálneho hodnotenia klimatických financií, ktoré prezentoval SCF, a v ktorom sa zaznamenal pokrok v rozširovaní klimatického financovania rozvojových krajín s cieľom dosiahnuť 100 miliárd amerických dolárov (USD) ročne do roku 2020. Podľa uvedeného hodnotenia rozvinuté krajiny mobilizovali v roku 2016 približne 56 miliárd USD. Správa však taktiež deklaruje nárast o 17% v globálnych tokoch v rokoch 2015-2016 v porovnaní s obdobím rokov 2013 - 2014, a uvádza o.i. to, že globálne klimatické financovanie dosiahlo v roku 2016 sumu 681 miliárd USD. Správa potvrdzuje, že klimatické financovanie stále predstavuje len malú časť celkových finančných tokov.

Keď vlády prijali Parížsku dohodu v roku 2015, dohodli sa, že do roku 2025 stanovia nový cieľ kolektívnej mobilizácie, presahujúci 100 miliárd dolárov ročne. Krajiny sa na COP 24 dohodli, že na stanovení tohto nového finančného cieľa začnú pracovať v roku 2020. Okrem toho poverili SCF, aby každé štyri roky vypracovával správu s cieľom preskúmať potreby rozvojových krajín pri implementácii Parížskej dohody. Tento mandát predstavuje významný prelom v rokovaní o zmene klímy a mohol by priniesť relevantné informácie pre určenie ambicióznosti nového finančného cieľa. SCF musí začať pracovať v roku 2019 na prvej správe, ktorá sa má byť k dispozícii v roku 2020. Akým spôsobom SCF uchopí túto úlohu, bude kľúčom k zabezpečeniu užitočnosti výsledkov.

Rámec transparentnosti a systém monitorovania, reportovania a verifikácie

Schválené usmernenia Katovického klimatického balíčka o rámci transparentnosti hovoria o tom, ako krajiny budú informovať o svojich NDCs opisujúcich ich národné záväzky v kontexte zmierňovania prejavov zmeny klímy. Tieto úlohy zahŕňujú mitigačné a adaptačné opatrenia a rovnako detaily finančnej podpory a pomoci rozvojovým najviac ohrozeným krajinám.

V agende podľa článku 13 Parížskej dohody a paragrafov 84-98 rozhodnutia 1/CP.21 zaoberajúcou sa reportovacími povinnosťami zúčastnených strán a metodickými usmerneniami pre reportovanie plnenia svojich záväzkov nastal posun. Záverečné rozhodnutie obsahuje podrobný popis modalít, procedúr a usmernení pre rámec transparentnosti a pre akcie a podporu. Príloha rozhodnutia obsahuje aj modalitu pre započítavanie finančných zdrojov poskytnutých a mobilizovaných v súlade s čl. 9, ods. 7 Parížskej dohody.

COP 24 rozhodol, že posledná dvojročná správa pod súčasným režimom bude tá, ktorá bude doručená na sekretariát UNFCCC do 31. decembra 2022. Prvá dvojročná správa pod Parížskou dohodou musí byť doručená najneskôr do 31. decembra 2024. Tieto správy budú obsahovať všetky informácie podľa usmernení, ktoré sú platné pod rozhodnutím 1/CP.16, ods. 40-47, 60-64 a rozhodnutia 2/CP.17, ods. 12-62 pod súčasným režimom tiež podľa článkov 4 a 12 Dohovoru UNFCCC. Nová forma správ bude jednotná pre všetky krajiny Parížskej dohody a nesie názov „Dvojročná správa o transparentnosti“. Súčasný rozdielny proces rozvinutých a rozvojových krajín pre reportovanie a posudzovanie nahradí jednotný proces

technického expertného posudzovania a viacstranného posudzovania progresu (multilateral assessment).

Krajiny dohovoru prílohy I (rozvinuté), ktoré majú povinnosť reportovať ročné emisné inventúry, tak budú robiť podľa nových pravidiel každoročne. Tieto národné inventúry sa budú aj každoročne revidovať.

Všetky Dvojročné správy o transparentnosti budú posudzované podľa rovnakých pravidiel a budú obsahovať rovnaké alebo podobné kapitoly. Samozrejme z kompromisného hľadiska bolo nutné zahrnúť do usmernení aj flexibility pre krajiny, ktoré to potrebujú z hľadiska budovania svojich odborných kapacít.

Ďalšou úlohou pre budúce vyjednávania bude dojednať tabuľkový formát pre podávanie správ a pripraviť vhodný softvér pre reportovanie, aby sa mohli začať používať od roku 2024 pre všetky krajiny Parížskej dohody.

Globálne hodnotenie

Podľa článku 14 Parížskej dohody sa v roku 2023 a následne každých 5 rokov bude konať Globálne hodnotenie (ďalej len „GST“), ktoré tvorí jadro mechanizmu ambícií Parížskej dohody a malo by nás informovať o dosahovaní dlhodobých cieľov Parížskej dohody. Jeho cieľom bude posúdiť kolektívny pokrok a ukázať správny smer k dosiahnutiu cieľa Parížskej dohody komplexným a zjednodušeným spôsobom ako aj zvyšovanie ambícií. Výsledky tohto hodnotenia budú informovať krajiny pri aktualizovaní a rozširovaní svojich činností a podpory v súlade s ustanoveniami Parížskej dohody a tiež pri rozširovaní medzinárodnej spolupráce v oblasti zmeny klímy.

COP 24 rozhodol o podobe GST, hoci o niektorých podrobnostiach sa bude vyjednávať na budúcich konferenciách. Tento proces bude mať prípravnú, technickú a politickú fázu. Dôležitou súčasťou bude princíp spravodlivosti (equity) vo všetkých súčiastiach hodnotenia (mitigácia, adaptácia a prostriedky implementácie a podpory) a poskytnuté informácie budú zohľadňovať najlepšie dostupné vedecké poznatky. Diskusie o Globálnom hodnotení boli v Katoviciach zamerané najmä na identifikáciu zdrojov vstupov a vývoja modalít Globálneho hodnotenia.

Rozvojové krajiny sa naďalej snažili, aby sa princíp spravodlivosti zohľadňoval vo všetkých prvkoch textu. Rozvinuté krajiny zdôraznili, že začlenenie princípu spravodlivosti by nemalo nadmerne komplikovať proces Globálneho hodnotenia a nesúhlasili, aby bol princíp spravodlivosti samostatnou časťou technickej fázy GST. Niekoľko rozvojových krajín trvalo na zmienke o spoločných, ale rozdielnych zodpovednostiach a príslušných schopnostiach. Okrem toho, rozvojové krajiny presadzovali zriadenie samostatného pracovného prúdu pre straty a škody spôsobené zmenou klímy, pričom rozvinuté krajiny presadzovali začlenenie tejto témy pod pracovný prúd pre adaptáciu.

Rozvojové krajiny vyjadrili obavy z aktívnej účasti mimovládnych aktérov v GST a navrhli, aby sa účasť týchto aktérov zabezpečila prostredníctvom samostatného fóra. Po postúpení návrhu textu na COP pokračovali negóciácie na úrovni ministrov.

Vo finálnom rozhodnutí CMA rozhodla, že princíp spravodlivosti a najlepšie dostupné vedecké poznatky budú brané do úvahy prierezovým spôsobom, ktorý bude riadený zmluvnými stranami v celom procese GST. GST bude pozostávať z nasledujúcich komponentov: hromadenie informácií a príprava, technické posudzovanie, zváženie výstupov. GST bude prebiehať s pomocou SBSTA, ktorá vytvorí spoločnú kontaktnú skupinu pre tento účel. CMA sa rozhodla vytvoriť technický dialóg, ktorý bude podporovať prácu kontaktnej skupiny prostredníctvom expertného posúdenia vstupov, workshopmi, a diskusiami v podobe okrúhleho stola. Tento technický dialóg bude posudzovať dosahovanie kolektívneho pokroku smerujúceho k dosiahnutiu spoločného dlhodobého cieľa Parížskej dohody a bude prebiehať v tematických oblastiach mitigácie, adaptácie a prostriedkov implementácie a podpory, pričom môže brať do úvahy aj snahy krajín v adresovaní sociálnych a ekonomických dôsledkov a dopadov zmeny klímy a v adresovaní a minimalizovaní strát a škôd spôsobených zmenou klímy. Technický dialóg budú viesť dvaja kofacilitátori (jeden z rozvojovej a jeden z rozvinutej krajiny) a títo budú zodpovední aj za prípravu syntéznej správy z tohto dialógu. Predsedovia SBI a SBSTA budú zodpovední za prípravu otázok pre všetky komponenty GST. Fáza technického posudzovania bude prebiehať počas dvoch po sebe nasledujúcich zasadnutíach podporných orgánov UNFCCC pred zasadnutím CMA 6 (november 2023), počas ktorého sa zvažia výstupy GST. Po tomto termíne sa tento cyklus sa bude opakovať každých 5 rokov.

GST sa bude vykonávať komplexným, zjednodušeným a efektívnym spôsobom, bude sa vyhýbať duplicite práce a bude brať do úvahy výsledky relevantnej práce vykonanej pod Parížskou dohodou, Dohovorom UNFCCC a Kjótskym protokolom. Tento proces bude prebiehať na základe požiadaviek strán Parížskej dohody (Party-driven) transparentným spôsobom a s účasťou mimovládnych aktérov. Vstupy všetkých aktérov do GST budú dostupné online a zoradené podľa tematických oblastí.

Účasť strán Parížskej dohody by mala byť zabezpečená poskytnutím adekvátneho financovania pre účasť a reprezentáciu rozvojových krajín vo všetkých aktivitách GST, akými sú napríklad technický dialóg, workshopy, okrúhle stoly a zasadnutia podporných orgánov UNFCCC a CMA, ktoré sa budú týkať GST.

Výstupy jednotlivých komponentov GST by mali zosumarizovať príležitosti a výzvy pre zvýšenie aktivít a mali by sa zamerať na spoločný pokrok, pričom sa nebudú zameriavať na jednotlivé krajiny. Následne môžu Strany využiť tieto výstupy na zvýšenie svojich aktivít a podpory v oblasti zmeny klímy takým spôsobom, ako si samé určia. Krajiny budú mať možnosť odprezentovať svoje NDCs, pripravené na základe výstupov GST počas špeciálnej udalosti pod záštitou Generálneho tajomníka OSN.

Talanoa (Facilitačný) dialóg

Počas COP 24 sa uskutočnila politická fáza Talanoa dialógu (ďalej len „dialóg“), ktorý mal za úlohu zhodnotiť spoločné úsilie krajín v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a poskytnúť prehľad o smerovaní medzinárodného spoločenstva v plnení svojich záväzkov do roku 2020. Expertná úroveň dialógu sa uskutočnila počas rokovania podporných orgánov UNFCCC v Bonne v máji 2018.

Politická časť Talanoa dialógu prebehla počas segmentu na vysokej úrovni na COP 24 vo forme diskusií za okrúhlym stolom a zameriavala na pokrok v súvislosti s dlhodobým cieľom a ambíciami. Slovenskú republiku na tomto dialógu reprezentoval štátny tajomník ministerstva životného prostredia Norbert Kurilla, ktorý jednu z diskusií aj moderoval. Zástupcovia jednotlivých krajín mali za úlohu odpovedať na otázku, ako sa dopracovať k dlhodobému cieľu Parížskej dohody prostredníctvom inšpiratívnych príbehov založených na opatreniach a nápadoch, ktoré sa im podarilo presadiť vo svojich krajinách. Talanoa diskusií sa zúčastnilo takmer 100 zástupcov krajín a viac ako 40 mimovládnych aktérov. Výsledky týchto diskusií sú zhrnuté v správe, ktorá je dostupná na online platforme Talanoa dialógu.

Záver

Cieľom klimatickej konferencie v Katoviciach bolo schválenie a prijatie spoločných pravidiel implementácie Parížskej dohody (tzv. rulebook), vďaka ktorým bude Parížska dohoda univerzálne a účinne vykonateľná v praxi. V tomto smere bola táto konferencia úspešná a po náročných vyjednávaniach sa podarilo tieto pravidlá prijať pod názvom „Katovický klimatický balíček“. Dohodnuté pravidlá umožnia všetkým zúčastneným krajinám Parížskej dohody ustanoviť svoj národný systém pre jej plnenie od roku 2020.

Napriek všeobecnému optimizmu zostali niektoré otázky nedoriešené, a preto sa odložili na zasadnutie podporných orgánov Dohovoru v júni 2019 a na schválenie na COP 25 v Santiagu, Čile. Jednou z týchto oblastí boli aj trhové (flexibilné) mechanizmy (zavedené Kjótskym protokolom).

Vzhľadom na prierezový charakter agendy zmeny klímy je pre efektívnu implementáciu Parížskej dohody na národnej úrovni nevyhnutný medzirezortný prístup a integrované plánovanie, vrátane finančného plánovania. Pre Ministerstvo životného prostredia SR (MŽP SR) z toho vyplýva posilnenie spolupráce najmä s Ministerstvom financií SR, Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, Ministerstvom dopravy a výstavby SR, Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvom hospodárstva SR, Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvom vnútra SR a Ministerstvom zdravotníctva SR napríklad prostredníctvom aktívnej účasti v Komisii pre koordináciu politiky zmeny klímy na úrovni štátnych tajomníkov zriadenou na MŽP SR.

Je potrebné naďalej sledovať vývoj klimatických rokovaní v rámci UNFCCC a aktívne sa do nich zapájať, ako aj zapájať sa do spoločných aktivít EÚ v oblasti zmeny klímy prostredníctvom účasti zástupcov MŽP SR v Pracovnej skupine Rady EÚ pre medzinárodné environmentálne otázky, v expertných skupinách zriadených pod touto pracovnou skupinou, ako aj na samotných klimatických rokovaniach v rámci UNFCCC.

Najbližšia klimatická konferencia COP 25 sa uskutoční v Santiagu, Čile v novembri 2019 alebo v januári 2020.